

Índex

Introducció 13

PRIMERA PART

L'ASCENDÈNCIA DEL LLINATGE. LES BASES SOCIALS, ECONÒMIQUES I POLÍTIQUES

Capítol I: Una trajectòria sòlida: els Mercader en l'Edat Mitjana 23

1. Els serveis a la Corona. La compra dels senyorijs de Bunyol i Xest. Les estratègies matrimonials 23
2. La constitució del vincle de Bunyol. Les darreres voluntats de mossén Berenguer Mercader i Miró 30
3. El batle mossén Honorat Berenguer Mercader i Mercader (†1503) 32

Capítol II. Llums i ombres en el segle XVI 35

1. Don Pere Mercader i Mercader (†1520): l'obtenció del privilegi de noblesa 35
Donacions complicades. La vinculació de Xest 37
2. Don Joan Mercader i Blanes (†1524): infructuós intent per a arribar a la Batlia 38
3. Don Gaspar Mercader i Mercader (†1538): mort prematura 41
4. *A benefici de la meua ànima*. Don Baltasar Mercader i Mercader (†1585) 43
Les darreres voluntats. L'obra pia 44
Els llegats de la seua viuda, dona Maria de Córdoba i Mendoza 49
5. Don Melcior Mercader i Mercader (†1579): *mejor es casar que quemarse* 51
Els darrers testaments de don Melcior i dona Rafela 53

Capítol III. Una nova embranzida: don Gaspar Mercader i Mercader (†1603), batle general 57

1. Els dos matrimonis del batle 57
2. Assegurant-se la restitució del dot: la presa de possessió de dona Laura Cervelló 60
3. L'estratègia matrimonial. El casament dels fills 62
4. *Fieros lo preguntarán*: l'hàbit de don Baltasar 65
5. La pugna per la venda de Bunyol: el Capítol de la Seu de València contra el senyor de Bunyol 70
6. Don Gaspar Mercader, nou batle general de València 76
7. Les darreres voluntats de don Gaspar Mercader i Mercader 80

SEGONA PART

ENTRE L'IMPACTE DE L'EXPULSIÓ DELS MORISCOS I LA LLUITA PEL VINCLE. ELS PRIMERS COMTES DE BUNYOL

I- Don Gaspar Mercader i Carròs (c. 1569-1631), I comte de Bunyol

Capítol I. Els anys de joventut 89

1. *Soneto a una vida desordenada*. Els problemes de comportament 89
2. La faceta literària: l'*Academia de los Nocturnos* i *El Prado de Valencia* 98
3. *Todo lo que miraré, cierto sé que presto lo alcanzaré*. La participació en les noces de Felip III 107

Capítol II. Al capdavant del llinatge 113

1. L'herència: la presa de possessió de la baronia de Bunyol 113
2. La desavinença familiar: el plet del comte de Bunyol amb dona Laura Cervelló 115
3. De la solvència econòmica del comte: una aproximació a les rendes senyoriales 123

Capítol III. L'impacte de l'expulsió dels moriscos al comtat de Bunyol 135

1. La despoblació del comtat de Bunyol 135
2. La carta pobla del 1611 143
3. La concòrdia amb els creditors 153
4. La gràcia de la monarquia 155

Capítol IV. Una presència activa en l'escena pública 157

1. Els serveis a la Corona 157
2. València dividida: l'activisme del comte per la Immaculada i el Pare Simó 161

Capítol V. Les darreres voluntats de don Gaspar Mercader i Carròs 167

II. Don Laudomi Mercader i Centelles (1592-1654). La manca de successió i la lluita pel vincle 171

Capítol VI. Esperant l'herència 171

1. L'hàbit de Sant Jaume per al jove Mercader 171
2. El matrimoni amb dona Anna Rabassa de Perellós 172
3. Entretenint l'ociositat: les aficions de don Laudomi 175
4. Problemes amb la Reial Justícia. Els avantatges de la familiatura 176

Capítol VII. Les estratègies econòmiques i familiars 179

1. Les desavinences per la restitució del dot i l'assignació alimentària de dona Hipòlita Centelles 179
2. Una aproximació a les rendes del comtat 181
3. Un al·licient per a la repoblació: les millores introduïdes en les cartes pobles del comtat de Bunyol 186
4. La nova concòrdia amb els creditors del comtat 188
5. Les estratègies familiars 190
 - Les capitulacions matrimonials de l'hereu 190
 - L'orientació militar dels fadrísters 191
6. Servir per obtenir: la sol·licitud del títol de marquès de Setaigües 194
7. Es disparen les alarmes: la mort de l'hereu 196

Capítol VIII. La lluita pel vicle de Bunyol: els Mercader-Cervelló davant dels Mercader-Cardona 199

1. En defensa de la titularitat: les reivindicacions de don Gastó Mercader 199
2. Les aliances matrimonials. L'estratègia a seguir 200
3. Els capítols matrimonials de dona Anna Maria Mercader i Melo amb don Felip Folc de Cardona 201
4. Les dues cases enfrontades: el Mercader-Cervelló i els Mercader-Cardona 203
5. Les disposicions testamentàries de dona Anna Maria Mercader i Melo 205

TERCERA PART

ELS COMTES DE BUNYOL EN LA SEGONA MEITAT DEL SEGLE XVII

Capítol I. Don Baltasar Mercader i Carròs, (c . 1570–1629): l'origen de la branca successòria 209

1. La propietat discutida: el Molí de Vera 210
2. La preocupació pel bastard: les darreres voluntats de don Baltasar 213

Capítol II. Don Gastó Mercader i Carròs (c. 1618–1681), III comte de Bunyol 215

1. Les primeres notícies: vestir l'hàbit de Montesa 215
2. *Igual a los servicios son las mercedes* 216
3. Un matrimoni, una estratègia: les capitulacions matrimonials de don Gastó Mercader i Carròs amb dona Laura Maria Cervelló 221
4. Desitjada presa de possessió del vicle de Bunyol 224
5. Les darreres voluntats de sa mare, dona Helena Carròs 226
6. Tensions familiars entre els Mercader i els Cervelló 228
7. Problemes per a dotar a la seua filla, dona Miquela Mercader. Les capitulacions matrimonials amb el marquès d'Albaida 229
8. El testament nuncupatiu de don Gastó 232

Capítol III. Don Gaspar Alaman Cervelló i Mercader (1654-1686), IV comte de Bunyol, III comte de Cervelló 235

1. La successió en el comtat 236
2. L'activitat política. L'infructuós intent de succeir en la Batlia 239
3. Ploma enginyosa: la faceta literària del IV comte de Bunyol 241
4. Les últimes voluntats 243

Capítol IV. Les acaballes del segle: el V comte de Bunyol, don Francesc Maria Cervelló i Mercader (c. 1683-1700) 247

QUARTA PART

DUES VISIONS TRANSVERSALS DEL LLINATGE

Capítol I. De l'esplendor a la crisi, fins a arribar a l'estancada renda senyorial 253

1. Anys de prosperitat: les rendes senyorials del 1589 i el 1593 254
2. *Si no és en cas de remoció dels nou convertits* 260
3. L'arrendament del 1633: recuperació o ficció? 262
4. La renda estancada: els arrendaments de final del segle XVII 265

Capítol II. L'espai domèstic 273

1. El llinatge Mercader a través dels inventaris *post mortem* 273
2. «La casa gran» del carrer dels Cavallers. Una mirada a l'interior domèstic 277
3. Guarnir les parets. Decorar l'interior 282
4. Moblar la casa 290
5. Les àrees de servei: la cuina i la carrossera 297
6. Vestir el cos. Una aproximació a la indumentària 300
7. La plata domèstica i les joies 313
8. De llibres i biblioteques 328
9. Inventaris i documents 335
10. Censos i censals als inventaris *post mortem* 344
11. Armament, altres béns i ròssecs. Algunes notes sobre el castell de Bunyol 348

Conclusions 353

Arbres genealògics 363

Bibliografia 369